

**BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY – METODIK JURNAL

№. 1

BUXORO – 2026

ANIQ VA TABIIY FANLAR

TA'LIMDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING AYRIM JIHLTLARI

Najmudinov Halim Gulyamovich, Buxoro davlat pedagogika instituti,
“Matematika va informatika” kafedrasining dotsenti, fizika – matematika fanlari nomzodi
Khalim52@mail.ru +998914412180

Axmadova Salomatoy Oybek qizi, Buxoro davlat pedagogika instituti,
“Ta’limda axborot texnologiyalari ” 1-bosqich magistranti
salomatoyaxmadova94@gmail.com +998771331923

Annotatsiya: Maqolada ta’lim sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko‘rib chiqiladi, bunday yo‘nalishlar o‘quv jarayonini sezilarli darajada boyitish va takomillashtirish, uning samaradorligini oshirish imkonini beradi. Yangi ta’lim standartlarining asosiy maqsadlari talabalar va o‘qituvchilarning raqamli texnologiyalar sohasidagi savodxonligini rivojlantirish, shuningdek, ta’limning barcha bosqichlarida raqamli texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarni shakllantirish hisoblanadi. Oliy va o‘rta o‘quv yurtlarida zamonaviy kommunikatsiya vositalarini qo‘llash, axborotni uzatish va qayta ishlashning zamonaviy texnologiyalarini rivojlanishini, ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning ijobiy va salbiy tomonlarini hisobga olish muhim dolzarb masala hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, axborot texnologiyalari, raqamli kompetentsiya, o‘qitish vositalari, pedagogik faoliyat.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННО- КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ

Наджмудинов Халим Гулямович, Бухарский государственный педагогический институт,
Доцент кафедры «Математика и информатика», кандидат физико - математических наук
Khalim52@mail.ru +998914412180

Ахмадова Саломатой Ойбек кизи, Бухарский государственный педагогический институт, магистрант 1 курса, «Информационные технологии в образовании»

salomatoyaxmadova94@gmail.com + 998 771331923

Аннотация: В статье рассматривается применение информационно-коммуникационных технологий в сфере образования, которые позволяют значительно обогатить и совершенствовать учебный процесс, повышая его эффективность. Основные цели новых стандартов образования заключаются в развитии цифровой грамотности учащихся и преподавателей, а также в формировании цифровых навыков на всех этапах обучения. В высших учебных заведениях важно учитывать современные средства обучения, прогресс современных технологий передачи и обработки информации, положительные и негативные моменты применения информационно коммуникационных технологий в образовании.

Ключевые слова: Информационно-коммуникационные технологии, информационные технологии, цифровая компетентность, средства обучения, педагогическая деятельность.

SOME ASPECTS OF THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION

Najmudinov Halim Gulyamovich, Bukhara State Pedagogical Institute, Associate Professor of the Department of Mathematics and Computer Science, Candidate of Physico-Mathematical Sciences

Khalim52@mail.ru +998914412180

Akhmadova Salomatoy Oybek kizi, Bukhara State Pedagogical Institute, 1st year Master's student, "Information Technologies in Education"

salomatoyaxmadova94@gmail.com + 998 771331923

Abstract: The article discusses the use of information and communication technologies in education, which can significantly enrich and improve the learning process, increasing its effectiveness. The main objectives of the new educational standards are to develop the digital literacy of students and teachers, as well as to build digital skills at all stages of learning. In higher education institutions, it is important to take into account modern teaching methods, advances in modern information transmission and processing technologies, and the positive and negative aspects of the use of information and communication technologies in education.

Keywords: Information and communication technologies, information technologies, digital competence, teaching methods, pedagogical activity.

Kirish

Bilim va yuqori samarali texnologiyalarga asoslangan jamiyatni rivojlanishi pedagogik nazariyalar va amaliyotda yangi tuzatmalar kiritishni talab qiladi, o'qituvchilarning kasbiy mahorati malaka darajasini oshirishga qaratilgan ta'limning yangi modellarini qidirish va faollashtirish, axborotlar jamiyatida muvaffaqiyatli moslashish va o'z o'zini ifodalashga qodir bo'lgan mutaxassislariga bo'lgan jamiyat ehtiyojlarini qondirish juda muhim.

Shunday qilib, kasb-hunar ta'limining asosiy vazifasi bu malakali mutaxassislarni tayyorlashning bunday modelini amalga oshirishdan iborat

bu kelajakda mehnat bozorida unga muvaffaqiyatli raqobatlashishga,

o'z professional qobiliyati, ijodiy ko'nikma va olingan mutaxassislik bo'yicha yuqori ijodiy ko'nikmalarini samarali amalga oshirishga imkon beradi. [1.7bet]

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish (AKT) o'z fanini o'qitishda yangi imkoniyatlar ochadi, ta'lim samaradorligini oshirishga imkon beradi, intellektual talabalar darajasi, o'z-o'zini tarbiyalash, o'z-o'zini ifodalash ko'nikmalarini shakllantirish va amaliy muammolarni hal qilishni osonlashtiradi.

Kompyuter texnologiyalaridan foydalanish barcha darslarni nostandart, yorqin, boy va unitilmas tarzda amalga oshirishga imkon beradi.

Zamonaviy o'qituvchi turli xil kasbiy faoliyat turlari bilan shug'ullanadi: ilmiy, pedagogik, tarbiyaviy, uslubiy, boshqaruv. Axborotni olish, uzatish,

tizimlashtirish, qayta ishlash, shuningdek hamkasblar, talabalar, ularning

ota-onalari va boshqalar o'rtasidagi aloqa uchun kompyuter yoki axborot texnologiyalaridan foydalanishning turli xil imkoniyatlari mavjud.

Ta'limda AKT - dan foydalanish. Ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning maqsadlari juda xilma — xildir, ammo ularning asosiylari o'qituvchining ishini har tomonlama engillashtirish va shu bilan birga unga zamonaviylik talab qiladigan o'qitish sifatining yangi darajasiga ko'tarilishga yordam berishdir. O'qituvchining pedagogik mahorati zarur mazmuni tanlash, dastur va pedagogik vazifalarga muvofiq o'qitishning eng yaxshi usullari va vositalarini qo'llashdan iborat. Zamonaviy o'qituvchi o'z faoliyatida doimiy ravishda quyidagi vazifalarni hal qiladi:

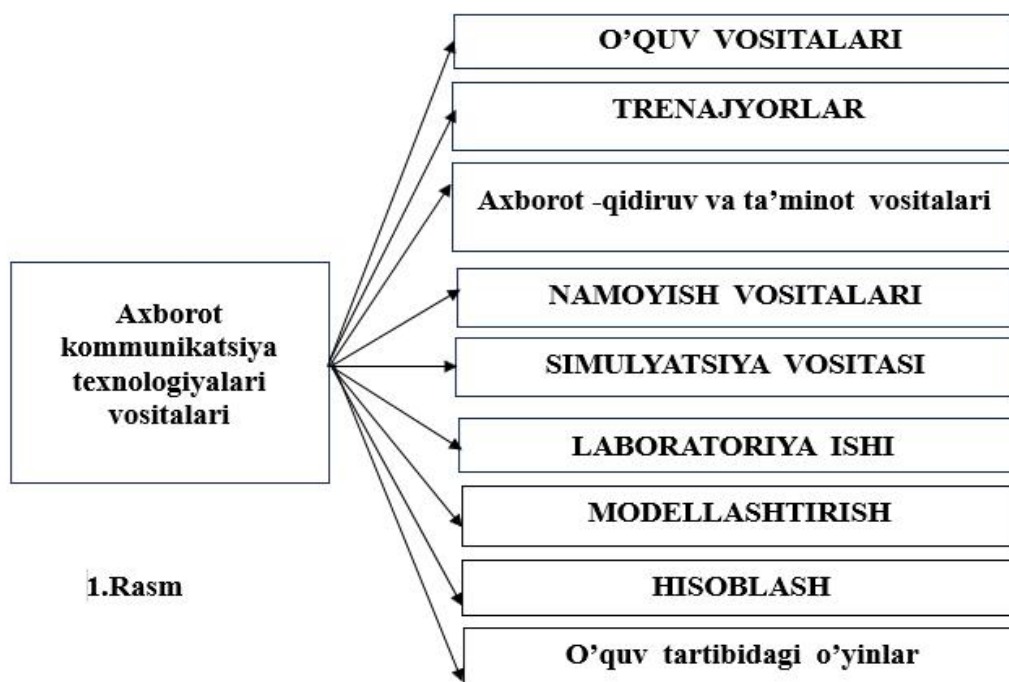
- nazariy va amaliy bilimlardan foydalanib pedagogik jarayonlarni loyihalash, uslubiy ta'minotdan foydalansh;
- ma'lumotni tanlash va tahlil qilish;
- mustaqil ravishda yoki hammualliflik asosida yangi ma'lumotlar yaratish;

- axborot texnologiyalaridan pedagogik jarayonlarda foydalanish, hamda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatida va o'z tadqiqot ishlarida foydalanish;
- o'quv-uslubiy komplekslarni ishlab chiqishda axborot texnologiyalaridan foydalanish;
- eksperimental ishlarni bajarish va shunga o'xshash faoliyat olib borish.
- o'qitish va ta'limni rivojlantirish va amalga oshirish uchun turli yo'nalishdagi va turli darajadagi dasturlarni yaratish va ishlatish;
- o'quvchilar yutuqlarini baholash uchun turli usullardan foydalanish;
- hamkasblar va talabalar bilan muloqot qilish uchun turli xil aloqa vositalaridan foydalanish (elektron pochta, ijtimoiy tarmoqlar, Internet, multimedia va boshqalar);
- o'zingizning yutuqlaringiz va muammolaringizni umumlashtirish, yangilarini izlash ularni hal qilish usullari;
- ijtimoiy-madaniy vaziyatga tayangan holda undan foydalanib ta'lim sifatini ta'minlash imkoniyatlari;
- ta'lim sifati va talabalar faoliyati natijalari uchun mas'uliyatni his qilish.

Jamiyatning ta'lim va shaxsiy rivojlanishga bo'lgan yangi talablarining rivojlanishi allaqachon ta'lim texnologiyasining o'zgarishiga olib keldi.

Bugungi kunda innovatsion texnologiyalar o'quv jarayonini ta'limning kasbiy yo'nalishini hisobga olgan holda, va shuningdek talaba shaxsining turli qirralari uning manfaatlariga, moyilliklariga va qobiliyatlariga qaratilgan holda tashkil etishga imkon beradi. Ular orasida muammoli o'qitish, bilimlarni nazorat qilishning test shakllari, blok-modulli o'qitish, loyiha asosida o'qitish, kiys usuli, ko'p darajali o'qitish trening kabi ta'lim usullari etakchi o'rin tutadi. Ularni amalga oshirish natijasida o'qituvchi bilan talaba funktsiyalari tubdan o'zgaradi.

1.Rasmda yangi axborot texnologiyalari vositalaridan o'qitish vositasi sifatida foydalanish ko'rsatilgan

1.Rasm

O‘quv vositalari - yangi ma’lumot, bilimlar beradi, o‘quv yoki amaliy faoliyatda ko‘nikma va malakalarni rivojlantiradi, o‘zlashtirishning zarur darajasini ta’minlaydi.

Trenajyorlar - turli ko‘nikma va qobiliyatlarni rivojlantirish, ilgari o‘rganilgan materiallarni takrorlash yoki mustahkamlash uchun mo‘ljallangan.

Axborot-qidiruv va ma’lumot vositalari – yangi ma’lumotlarni yetkazish va axborotni tizimlashtirish bo‘yicha ko‘nikma va malakalarni rivojlantirish vositasi.

Namoyish vositalari - o‘rganilayotgan obyektlar, hodisalar va jarayonlarni tadqiqot qilishi va o‘rganish maqsadida namoyish qilishga yordam beradi.

Simulyatsiya vositalari - voqelikning strukturaviy yoki funktsional xususiyatlarini o‘rganish uchun uning ma’lum bir jihatini ifodalaydi.

Laboratoriya vositalari - haqiqiy mavzuga tegishli bo‘lgan uskunalarda masofaviy tajribalar o‘tkazish imkonini beradi.

Modellashtirish vositalari - obyektlar, hodisalar va jarayonlarni tadqiqot qilish va o‘rganish maqsadida modellashtirish imkonini beradi.

Hisoblash - turli xil hisob-kitoblarni va boshqa odatiy operatsiyalarni avtomatlashtirishga xizmat qiladi.

O‘quv tartibidagi o‘yinlar - o‘quvchi talabalarning faoliyatini o‘yin shaklida amalga oshiriladigan o‘quv vaziyatlarini yaratish uchun mo‘ljallangan.

Bugungi kunda o‘quvchilarning shaxsiy fazilatlarini va intellektual qobiliyatlarini to‘liq va har tomonlama rivojlantiradigan keng qamrovli va integratsiyalashgan ta’lim tizimi mavjud emas. Bundan tashqari, ushbu texnologiyalardan foydalanish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish uchun mutlaqo yangi imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o‘quv jarayonini yanada qiziqarli, dinamik va ishonchli qiladi, shuningdek, katta hajmdagi ta’lim ma’lumotlarini o‘zlashtirishni soddalashtiradi

[2. 436-bet].

Bundan tashqari, bugungi o‘qituvchilarning dolzarb vazifalaridan biri o‘quvchilarda axborot savodxonligini rivojlantirish, ularga axborot texnologiyalaridan qanday foydalanishni o‘rgatish va axborot tarqalish ustuvor bo‘lgan jamiyatiga davrga mos fikrlash uslubini egallashga yordam berish kerakligini unutmash zarur.

Ta’lim muassasalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining asosiy vositasi dasturiy ta’minotga ega shaxsiy kompyuterdir.

Ushbu vosita o‘qituvchilarga taqdimotlar yaratish, interaktiv doska bilan ishlash, internet resurslari, o‘quv dasturlari va boshqa vositalardan foydalanish imkonini beradi.

PowerPoint, Google Slides, Prezi, MindMeister va boshqalar kabi turli xil ilovalar mavjud bo‘lib, ular turli xil tarkibga ega zamonaviy taqdimotlarni yaratishga va ularni turli xil qurilmalarga moslashtirishga imkon beradi. Talabalarning bilim darajasini baholash, shuningdek, o‘quv materialini o‘rganishda faollikni rag‘batlantirish uchun test topshiriqlari tizimi qo‘llaniladi. Sinovga tayyorgarlik ko‘rish va o‘tkazish jarayonini soddalashtirish uchun turli xil so‘rovnomalar va testlarni yaratishga imkon beradigan ko‘plab onlayn xizmatlar mavjud. [3. 353bet]

Bo‘lajak mutaxassislarni kasbiy tayyorlashning muvaffaqiyatli ishlaydigan va o‘z vaqtida qo‘llaniladigan modelni faqat ta’lim jarayoniga pedagogik yangiliklarni doimiy ravishda joriy etish orqali yaratish mumkin. Ta’lim faoliyatidagi innovatsiyalar - bu, birinchi navbatda, yangi o‘qitish texnologiyalaridan keng foydalanish va ijtimoiy va bozor talablariga javob beradigan ta’lim xizmatlari ko‘rinishidagi natijalarga erishish uchun universitetda o‘quv jarayonini tashkil etishdir. An’anaviy o‘qitish texnologiyasida yetakchi rol o‘quv qo‘llanmalariga beriladi: o‘qituvchi o‘quvchilarga dars - bilim berishni to‘liq amalga oshirmaydi, balki u o‘quvchilar faoliyatini rag‘batlantirish va muvofiqlashtirish, shuningdek, o‘quv vositalarini boshqarish funksiyasini bajaradi [4. 3bet].

O‘quv jarayoni sinf xonalarida tegishli dasturiy ta’minotga ega shaxsiy kompyuterlar va noutbuklar, multimedia proyektorlari va maxsus ekranlar, interaktiv doskalar hamda Internetga ulanish imkoniyati mavjudligi tufayli o‘qitishda yangi shakllar va boshqa

zamonaviy usullar paydo bo'ldi. Yangi kompyuter texnologiyalari va multimedia uskunalari nazariy materiallarni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi. Zamonaviy grafik muharrirlar haqiqiy obyektlarning birinchi darajali, yuqori sifatli 3D modellarini yaratadi. Bugungi kunda o'qituvchilar va talabalar dunyo galereyalari, ko'rgazmalari bo'ylab virtual sayohatlarga chiqish va elektron arxivlar, kataloglar va kutubxonalarning materiallariga kirish va ulardan foydalanish imkoniyatiga ega.

Gavriline A.A. shunday deb yozgan edi: "Raqamli kompetensiya - bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda turli muammolarni hal qilish qobiliyatidir. O'qituvchilar ushbu texnologiyalardan turli usullar bilan foydalanishlari mumkin: interaktiv topshiriqlar berish, rejalashtirish, vaqtni boshqarish, hamkasblar va ota-onalar bilan muloqot qilish uchun. Texnologiyalarni bilish ishni tashkil qilish, vaqtni tejash va mavjud vositalar: kompyuter, telefon, planshet va boshqalar yordamida yaxshi natijalarga erishish imkonini beradi" [5. 52bet]. O'qituvchilarning AKT sohasidagi bilim va ko'nikmalari ularning ta'lim strategiyasi uchun ahamiyatini anglagan holda, ushbu texnologiyalarni o'quv jarayoniga qo'llash qobiliyati bilan bog'liq. O'qituvchilarning raqamli savodxonligini shakllantiruvchi asosiy elementlarga AKT bilan ishlash bo'yicha asosiy ko'nikmalar, shuningdek, umumiy pedagogik va fan-pedagogik bilimlar

kiradi [6.8bet]. Yuqorida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sirini muhokama qildik. Ammo, har qanday mavzu yoki hodisa kabi, AKT - ni ta'limda qo'llashning salbiy tomonlari ham bor. AKT ni ta'limning barcha shakllarida qo'llash bir qator salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin, **jumladan:**

- o'quvchining fiziologik holati va sog'lig'ining yomonlashishi (o'smirlik davridagi beqaror psixika o'quvchilarning kompyuterga qaram bo'lishiga olib keladi, bu ularning sog'lig'iga ta'sir qiladi);

- bir qator psixologik-pedagogik muammolar (filtrlanmagan ma'lumotlar o'smirlarga psixologik zarar etkazadi);

- talabaning nutqiy faolligining pasayishi (bu, ayniqsa, ochiq va masofaviy ta'limga xos), buning natijasida talaba o'z fikrini shakllantirish va ifodalashda yetarlicha amaliyotga ega bo'lmaydi. So'nggi psixologik tadqiqotlarga ko'ra, faol nutq amaliyotining uzoq vaqt davomida yo'qligi fikrlash jarayonlariga, shu jumladan mustaqil fikrlashga salbiy ta'sir qiladi;

- o'quv jarayoni ishtirokchilari o'rtasida jonli dialogik aloqaning yo'qligi, o'rganishni haddan tashqari individuallashtirishi va muliqotning kamayib borishiga olib keladi.

Shuningdek, ta'lim jarayonida AKTdan haddan tashqari va uzoq muddat foydalanishning salbiy oqibatlari ham uchraydi:

- o'qituvchilarga qo'yiladigan talablarning ortishi (ko'p o'quvchilar uyda zamonaviyroq texnologiyalarga ega, shu bilan birga, juda katta miqdordagi o'qituvchilar zamonaviy AKT texnologiyalari sohasida minimal bilimga ham ega emaslar);

- talabalarining ilmiy-tadqiqot faoliyati ikki sababga ko'ra AKT to'sqinlik qiladi: tayyor mahsulotni olish imkonini beruvchi tashqi axborot vositalarining ko'pligi va Internetdan tayyor konspektlarni topishni mumkinligi;

- loyiha faoliyati texnologiyasi fan o'qituvchilari tomonidan to'liq o'zlashtirilmagan;
- o'quvchilarning mustaqil tayyorlanish texnologiyasi ishlab chiqilmagan;
- talabalar va o'qituvchilarning o'zaro axborot almashinuv madaniyatini pastligi;
- o'quvchilar, ularning ota-onalari va o'qituvchilar uchun yagona axborot-uslubiy xizmatning yo'qligi.

Va, albatta, eng muhimi - bu Internet. Uning axborot manbai sifatidagi ahamiyatini oshirib yubormaslik kerak. World Wide Web turli axborot resurslariga tezkor kirishni ta'minlovchi milliardlab hujjatlarni o'z ichiga oladi. Ulardan ba'zilarining ishonchiligi va sifati shubhali. Lekin eng muhimi, bu resurslardan foydalanish ko'pincha, birinchi navbatda, o'quvchining o'quv jarayoni va mustaqil tadqiqot faoliyatida salbiy oqibatlarga olib keladi. Bunday AKT vositalaridan foydalanganda "energiya tejamkorlik tamoyili" ishga tushadi: internet bunday boy tanlovni taklif qilganda, nima uchun kuch va vaqtingizni amaliy dars yoki

laboratoriyaga tayyorgarlik ko'rish uchun behuda sarflash kerak? Qachon deyarli hech qanday kuch sarflamasdan, kompyuter sichqonchasini bir marta bosish bilan muammoga tayyor yechimga erisha olasiz? Xabarlar, insholar va hujjatlar - pullik yoki bepul topiladi. Bugungi talabalar uchun bu o'rganish usuli tanish va juda qulay ish bo'lib qoldi. Shuni ta'kidlash kerakki, bu usul o'quv jarayonining samaradorligini oshirishga hech qanday yordam bermaydi. Aksincha. Bunday murakkab bo'lmagan harakatlar natijasida o'quvchi mustaqil fikrlay olmaydi, shakllantirmaydi, o'z fikrini bildira olmaydi; ularda axborot bilan ishlash ko'nikmalari, uni to'plash, tanlash va tizimlashtirish jarayonlari bo'yicha ko'nikmalar shakllanmaydi.

Xulosa

AKTdan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish, kam ta'minlangan oilalar farzandlari uchun ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning kasbiy saviyasini oshirish, o'quv jarayonining barcha ishtirokchilari o'rtasida shaxslararo muloqot shakllarini diversifikatsiya qilish imkonini berayotgani bilan katta ijobiy yutuqlarga erishadi. Shuningdek, zamonaviy ta'limda qo'llaniladigan AKT vositalari ta'limda yuqori natijalarga erishish imkonini beradi. Yangi texnologiyalar ochiq va masofaviy ta'lim tizimlarida o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni ta'minlaydi. O'quv jarayonida turli AKT vositalaridan foydalanish ijobiy va salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

AKT ning ta'lim jarayonlariga ta'siri sharoitida nafaqat axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi bilimlarga ega bo'lishi, balki ularni o'z kasbiy faoliyatida ham qo'llay olishi kerak bo'lgan zamonaviy o'qituvchi turi shakllanmoqda; - — bunday sharoitda o'z hayotini shaxsiy kompyutersiz va butunjahon tarmog'isiz tasavvur eta olmaydigan, zamonaviy texnologiya imkoniyatlaridan axborot manbasi sifatida foydalanadigan o'ziga xos o'quvch - talaba toifasi yetishib chiqmoqda.

Shu bilan birga, axborot resurslaridan foydalanish imkoniyatini cheklash lozim, turli darajadagi rivojlanish darajasiga ega bo'lgan o'quvchilarning ijodiy va tadqiqot faoliyati uchun sharoit yaratib berish kerak.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Ablameyko, S. V. Kazachenok V. V., ta'limdagi zamonaviy axborot texnologiyalari.: xalqaro ilmiy konferentsiya materiallari., Minsk, 22-25 oktyabr. 2014 yil Minsk: BGU, 2014. 7-13 betlar.
2. Muminova, N. M. universitet o'qituvchisining kasbiy mahoratini rivojlantirish masalalari. // Yosh olim. 2021. № 48 (390). 436-438-betlar
3. Roslovtseva, M. yu.zamonaviy o'qituvchi faoliyatining vositasi sifatida IQ texnologiyalari. // Yosh olim. 2019. № 51 (289). 353-356-betlar.
4. Kazachenok, V. V. axborot texnologiyalari ob'ekt sifatida va zamonaviy ta'lim vositasi. // Xalq asvetasi. 2017. № 9. 3-7-betlar.
5. Gavrilina, A. A. oliy maktab o'qituvchisining raqamli kompetentsiyasi: roli va ahamiyati. // Nazariya va amaliyotda pedagogika: dolzarb masalalar va zamonaviy jihatlar: VIII xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya maqolalari to'plami. - Penza: fan va ma'rifat, 2021. 52-55 betlar.
6. Kartukova, A. A. raqamli ta'lim muhiti o'qituvchining kasbiy rivojlanish omili sifatida // raqamli ta'lim muhiti: o'qituvchining yangi vakolatlari: konferentsiya ishtirokchilari materiallari to'plami. Sankt-Peterburg: xalqaro ta'lim loyihalari, 2019. 8-11 betlar.